

TÜRKÇE HİKÂYE EVRENİ

Türk Dünyasından Seçmeler
ÖZGÜN METİNLER

Editörler

Dr. Erkan KARAGÖZ
Dr. İbrahim ATABEY

Ankara, 2021

 BENGÜ
"Bir Avrasya Yazarlar Birliği Kuruluşudur"

TÜRKÇE HİKÂYE EVRENİ

Türk Dünyasından Seçmeler

ÖZGÜN METİNLER

BENGÜ YAYINLARI: 348

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Yakup Ömeroğlu

EDİTÖRLER
Dr. Erkan Karagöz
Dr. İbrahim Atabey

GRAFİK-TASARIM
İbrahim Sağlam
ibrahimsaglam@gmail.com

KAPAK FOTOĞRAFI
Memduh Ekici

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Türkçe Hikâye Evreni
Türk Dünyasından Seçmeler
Özgün Metinler
Karagöz, Erkan - Atabey, İbrahim
Türü: Hikâye
1.Baskı, 340 s., 16x24 cm
Kasım 2021, Ankara

ISBN: 978-625-7403-02-3

BASKI
Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık
Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı
No: 48/48-49, İskitler/ANKARA
Tel: (0312) 341 36 67
Sertifika No: 47865

BENGÜ

BENGÜ YAYINLARI
Sakarya Mah. Göztepe Sk. No: 5/A
Altındağ/ANKARA
Tel : +90(312) 311 70 52
Faks : +90(312) 311 70 32
e-posta : bilgi@ayb.org.tr

NOGAY EDEBİYATI

БИЙКЕ КУЛУНЧАКОВА

БИЗИМ АБЕЛ / *haz. Dilek Ergönenç* ..... 172**ÖZBEK EDEBİYATI**

ФАФУР ҒУЛОМ

ЙИГИТ / *haz. Erdi Erbeden* ..... 182**ÖZBEK EDEBİYATI**

ТОНИР МАЛИК

VASIYATNOMA / *haz. Yasin Karadeniz* ..... 186**ÖZBEK (AFGANİSTAN) EDEBİYATI**محمد حليم يارقين / *haz. Savaş Şahin* ..... 196**SAHA (YAKUT) EDEBİYATI**

СОФРОН ДАНИЛОВ

БИИГИ УҲҮӨ ЭТИБИТ / *haz. M. Fatih Kirişcioğlu & Doğan Çolak* ..... 202**TATAR EDEBİYATI**

ӘМИРХАН ЕНИКИ

МАТУРЛЫК / *haz. Erkan Karagöz* ..... 212**TATAR EDEBİYATI**

ÄXMÄT ĞADEL

YIRAQTA, TOMANNAR ARTINDA... / *haz. Işıl İşıktaş Sava* ..... 221**TUVA EDEBİYATI**

ВАСИЛИЙ МОНГУШ

ЧАРАЖЫМ КОНЧУГ / *haz. Tuğba Sarıkaya Aksoy* ..... 228**TÜRK EDEBİYATI**

عمر سيف الدين

يوكسك او كجاءلر / *haz. Dinçer Apaydın* ..... 242**TÜRK EDEBİYATI**

SABAHATTİN ALİ

SES / *haz. Ahmet Balcı* ..... 245**TÜRKMEN EDEBİYATI**

НУРМЫРАТ САРЫХАНОВ

ШИРИН / *haz. Tuğba Bayrakdarlar & Sümeýra Harmanda* 255

ҒАФУР ҒУЛОМ ЙИГИТ*

haz. Erdi Erbeden**

Мен уни биринчи марта кино кассаси олдида очередда кўрдим. Яхши билар эдимки, шундай сулув қизлар бизда жуда сийрак бўлади. Унинг кўзлари менга жуда мулойим термилар, гоҳо мендан аразлагандай ишва билан сузилиб кетар эди. У очереда мендан орқароқда бўлганидан, гўё унинг толма нозик вужуди шу машаққатдан ранжигандай кўринар эди. Гавдаларининг оғирлигини гоҳ чап, гоҳ ўнг оёқларига солиб, бир қўли билан толган белини ушлаб, азоб чекиб туришига жуда ачиндим. Шу қизгинани ўзимга ром қилиб, очоредь балосидан қутқизишни жазм қилдим. Менданолдин турган бир ўспиринчанинг елкасига секин туртдим:

— Уртоқ, афв этасиз, мен сизнинг орқангизда, ўрнимга эҳтиёт бўлинг, ҳозир келаман, — деб секин қатордан сирғилиб чиқдим. Қизнинг рўпарасида залга қўйилган тувакдаги гулнинг баргларини ўйнаб қизга тикила бошладим. Қизнинг дайди боқишлари менга тушган эдики, мен ҳам одамларга шипшитмай туриб, чап кўзимни ҳазилкашлик билан қисиб қўйдим. Қиз менга бир хўмрайиб қаради-да, юзини чиртта тескарига бурди. Мен бу чоқ унинг ҳолини таъқиб қилар эдим.

Мен секин бошқа ёққа қараб, кўз қирларимни қизга тиксам, қиз яна менга қаради. Мен тагин бир маро таба унга қараб ўнг кўзимни қисиб қўйдим. Қиз бу гал аччиқланди. Менга нафрат билан қарай бошлади. Мазмуни, кино кўришдан ҳам безор бўлди шекилли, қатордан чиқиб, эшикка қараб йўл солди. Мен эпчиллик қилиб ундан илгарироқ эшикка чиқдим. Катта электр чироғи тагида қизни қута бошладим.

* ҒУЛОМ, ҒАФУР. (1983). “Йигит”, Ҳикоялар. Тошкент: Ғафур Ғулом Номидагн Адабиёт ва Санъат Нашриёти.

** Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü.

Қиз чиқар-чиқмас яна менга кўзи тушди. Мен бу гал ҳам зерикмай кўз қисишда давом қилдим. Қиз энди газабланиб тикка олдимга келди:

— Сиз қандай шармсиз кишисиз, мен ҳозир милиция чақираман. Сиз мени ким деб ўйладингиз?! — деб дўқ ура бошлади.

Парво қилмадим. Қизнинг бетига жуда маъноли ва улугворлик билан тикилдим.

— Афв этасиз, сизга нима ёмонлик қилдим? Мендан сизга қандай ҳурматсизлик ва шаккоклик ўтди, жоним? — дедим.

Қиз ўжарлик билан жавоб берди:

Биламан, сиз йигитлар жуда «пок» бўласиз. Сизнинг адабингизни район милициясигина бера олади. Ким кўрганга кўз қисиб юрасизда, тагин «гуноҳим нима» эмиш...

Мен беихтиёр қаҳқаҳа солиб қулиб юбордим. Қиз унга сари ғижинар эди. Атрофдаги одамлар ҳам бизнинг можарога аланглай бошлаган эдилар.

— Афв этасиз, дўндик қиз, — дедим, — агар мендан кўз қисганим учун хафа бўлган бўлсангиз, бекорга хафа бўлибсиз. Айтинг-чи, шу кўзлар меникими, сизникими?

Қиз жуда жаҳл билан:

— Сизники албатта, бу бетамиз, беҳаё кўзлар меники бўла олмайди, — деди.

— Балли, модомики, шу кўзлар меники экан, очиб юмиш ҳам менинг ихтиёримда. Истасам, чапини, истасам, ўнгини очиб юма оламан. Сизнинг ҳеч қандай даҳлингиз бўлиши мумкин эмас. Балки шу қилиқ менга туғма одат бўлиб қолгандир? Узим ҳам эгалик қила олмаган бир ишга сиз қандай қилиб буйруқ бера оласиз? — дедим ва шу баҳона билан кўзларимни пир-пир очиб юмдим.

Қиз хуноб бўлди, чидамади, охири:

— Ажойиб киши, — деди-да, қулиб юборди.

Унинг бу карашмали табассумлари мени мафтун қилди. Қизга яқинроқ бордим.

— Жоним, — дедим, — агар мумкин бўлар экан, зардани қўйсангиз. Биламан, сиз ҳам кинога кирмоқчисиз. Қиз болаларга очередда туриш ноқулай ҳам номуносиб. Агар ижозат берсангиз, ҳар икковимиз учун билет олсам.

Қиз ўйлаб қолди. Мен голиб келганлардай мағрур термилиб, атрофида гиргиттон бўлар эдим. Қиз рози бўлди. Пўрим ҳамёнчасини ковлаб, уч-тўрт тангани санай бошлади:

— Сабр қилинг, бари бир мен сизга ўз ёнимдан билет олиб бера олмайман. Лекин битта уч червонлик ақчам бор, менга шунини майдалаш керак. Сиз менга

ҳали берасиз, — деб кассага югурдим. Очередь ҳам келиб қолган экан, дарров билетни олиб, қизнинг ёнига келдим. Вақтни кутиб залда айлана бошладик. Мен унга бирор стакан чой ёхуд лимонад ичишни таклиф қилдим. Аввалига унамади... Қистоклаб аранг унатдим. Лимонад ичдик, олма едик. Шу орада қўнғирок урилди, ичкарига кирдик.

Кино муҳаббатдан баҳс қиладиган бўлганидан жуда дуруст, айниқса менга фориом эди. Олдинги тўрт пардада ошиқ бечора кўп азоб-уқубатлар тортар эди. Парда ўрталарида кинода кўрганларимиздан музокара қилишар эдик. У менга кўпроқ фожиалар кўришни ёқтирганини айтди. Мен унга қулгини ёқтирганимни айтдим. Сўз орасида:

— Кино — ибрат. Мумкин бўлар экан, кинода кўрган воқеаларнинг фойдали томонларини турмушга кўчириш керак, — дедим. Қиз бу фикримни маъқуллади. Охири олтинчи пардада ошиқ ўз маъшуқасига етишиб, ўпишмоқда эдилар. Бу пайтда менинг қўлим қўшни стулдаги қизнинг белига ўтиб, уни ўзимга тортар эдим. Қиз менинг ётқўлимни туртиб ташлаб, бундай ерда шу қилиқнинг ярамаслигини айтиб қойиди. Мен: «Кино — ибрат, деганимда, «маъқул», деган эдингиз-ку», — дедим. У ёқдан-бу ёқдан гапириб уни юпатдим. Узр айтдим, ярашдик.

Кино тамом бўлганда соат ўн иккилардан ошиб қолган эди. Қизни кузатиб қўйишни илтимос қилдим. Кўнди, йўл-йўлакай сўзлашиб кетдик.

У ҳозир доялик курсида ўқир экан. Акаси Госстрахда хизматда, отаси чол, онаси ўлган экан. Оти Адолат экан. Мен жуда шўх йигит эмишман. Мендай зукко йигитни умрида биринчи марта кўраётган эмиш. Мен ҳийлакор эмишман. Унинг ўзи ҳам шўх одамларни ёқтирар эмиш...

Хуллас, мен унга жуда ёқар эмишман.

Қиз шу гапларни сўзлаганда менга қаймоқдай ёқар эди. Баъзи гапларини ичимда «нафсиламр» деб тинглар эдим. Ади-бади айтишиб, қизнинг уйига етиб борганимизни ҳам билмай қолибмиз.

Шу воқеадан кейин мен у билан киноларга борадиган бўлиб қолдим. Бир кун акаси билан таништирди. Бир ҳафтадан мўл кўришмасак соғинишадиган, ора-чора хат ҳам ёзишадиган бўлдик.

Тўғриси, бир кун гапдан гап уриниб, бир-биримиз билан турмуш қуришга сўз беришдик. Бир-биримиздан ранжимамай, тўй кунларини сабрсизлик билан кута бошладик...

Мен бугун идорада кечаги мажлис қарорини хуноб бўлиб кўчириб ўтирар эдим. Соат учга яқинлашиб, хизмат вақти ҳам тугаллаб қолган эди. Эшиқдан ёшгина, сўлимгина бир қиз келиб:

— Умаров шу ердамилар? — деб сўради. Билдимки, мени излаб юрибди. Ўзимга улуғворлик бериб, гўё ишга шўнғиб кетганлардай сиполик билан ўтиравердим.

Қиз олдимга келди:

Афв этасиз. Боқижон Умаров сиз бўласизми? — деб сўради.

— Келинг, хизмат? — дедим. Қиз менга жилмайиб қаради-да:

— Агар мумкин бўлса, менга ижтимоий аҳволимнинг деҳқонлиги, камбагал бир кишининг қизи эканлигим тўғрисида бир справка ёздириб берсангиз, — деди.

Мен мот бўлиб, дилимда: «Бу ер-ку солиқ идораси, мен шу ерда ишлайман, солиқ идорасидан ёт бир кишининг ижтимоий аҳволи тўғрисида унга справка бериш мумкинми?» — деб ўйлар эдим.

Аввалига иккиландим, кейин шундай бир дилбарнинг сўзини икки қилмаслик учун:

— Бугун иш вақти тугади, мумкин бўлса эртага келсангиз, — дедим.

Қиз ҳам мўмингина экан, унади. Бурилиб чиқиб кетаётган эди, мен ишларимни йиғиштириб, папкални қўлтиқлаб, орқасидан етиб олдим.

Унга у ёқ-бу ёқдан, справканинг нимага керак бўлиб қолганидан суроқлар бериб, жавобларини тинглаб бордим. Орадан беш минутча ўтар-ўтмас, менга унинг истараси иссиқ кўриниб, унга томон кўнглим анчагина сув ичиб қолди. Бошқа дунёлардан гапга солдим. Ҳаммасига ҳам жўялик жавоблар берар эди. Унинг бу қадар бурролиги менга жуда маъқул бўлди.

— Эртага келинг, ишингизни тўғрилаб бераман, — деб яна таъкидладим.

Эртасига келди. Йўқ нарсаларни баҳона қилиб бугун ҳам справка бермадим. Лекин бу қиз менинг унашгандай бўлиб қолган қизимдан анчагина яхшироқ кўринар эди. Адолатга сўз бериб қўйганимдан кўп ўкинар эдим.

Бир ҳафтагача алдаб, бир куни кинога таклиф қилдим, унади. Адолат билан бўлган муомалаларнинг кўпини унга ҳам ишлатдим. Кинодан сўнг уйига элтиб қўйдим. Орадан бир неча кунлар ўтди. Адолат эсан чиқа бошлади. Бир кун гапдан гап чиқиб, у менга бутун сирларини айтиб солди.

У бизнинг идорага ўзича келмай, Адолат томонидан, менинг хулқим, одатим, бошқа хотин-қизларга қандай қарашим тўғрисида синамоқ учун келган экан...

Бошимдан қайноқ сув қуйилгандай ганграб қолдим.

Шарманда бўлдим.

Синалдим.

Синадилар ахир...

